

Samenvatting Capaciteitsplan Tandheelkundig Specialisten

Dit deelrapport bevat het instroomadvies van de capaciteitsraming 2022 voor de opleidingen tot MKA-chirurg en orthodontist. Voor deze raming zijn enkele onderzoeken uitgevoerd, is gesproken met enkele experts uit het veld van de MKA-chirurgie en de orthodontie, en zijn (registratie)data verzameld. Met al deze gegevens is in kaart gebracht hoe het aanbod, de vraag en het werkproces voor de tandheelkundig specialisten zich naar de toekomst zullen ontwikkelen, waarmee uiteindelijk een advies is geformuleerd over de benodigde instroom. Het advies voor de raming van 2019 was een instroom van 12 in de opleiding tot MKA-chirurg en 11 in de opleiding tot orthodontist.

Minder werkzamen en stijging uitstroom uit het vak

Per 1 januari 2021 waren er naar schatting 281 MKA-chirurgen en 291 orthodontisten werkzaam in Nederland. Dit aantal ligt voor beide beroepen lager dan in 2019, toen het aantal uitkwam op respectievelijk 303 en 318. Dit komt deels door de keuze die gemaakt is voor de definitie 'werkzaam in de zorg' zoals gehanteerd door het CBS en niet voor 'werkzaam'¹. Een belangrijke ontwikkeling is dat de uitstroom uit de beide beroepsgroepen hoger ligt dan in de raming van 2019. Over 10 jaar zal 32,5% van de werkzame MKA-chirurgen het vak verlaten hebben en 41,6% van de werkzame orthodontisten, over 20 jaar is dat respectievelijk 62% en 71%. Het interne rendement van de opleidingen ligt hoog: bij MKA-chirurgie maakt 95% de opleiding af en bij orthodontie 98%.

Licht dalende arbeidstijd en groot aandeel buitenlands gediplomeerde orthodontisten

De arbeidstijd daalde voor beide beroepen ten opzichte van 2019: bij de MKA-chirurgen van 0,87 fte naar 0,84 fte en bij de orthodontisten van 0,84 fte naar 0,83 fte. Niet uitgesloten kan worden dat de coronapandemie, die zich afspeelde in deze periode, meespeelde bij deze daling van de arbeidstijd, onder andere omdat bijeenkomsten als vergaderingen, cursussen en symposia minder frequent plaatsvonden en bovendien online. Van alle werkzame MKA-chirurgen is 24% vrouw, van alle werkzame orthodontisten is dat 44%. De gemiddelde instroom van vrouwen in de opleiding daalde iets bij de MKA-chirurgen (van 43% naar 36%) ten opzichte van 2019, en bleef gelijk bij de orthodontisten (56%). Jaarlijks stroomt er gemiddeld één buitenlands gediplomeerde MKA-chirurg in op de Nederlandse arbeidsmarkt. Bij de orthodontisten is de jaarlijkse buitenlandse instroom gemiddeld drie. Ongeveer een kwart van de orthodontisten die in Nederland werkzaam zijn heeft een buitenlands diploma.

Toename oncologische chirurgie, meer aandacht esthetiek en opkomst aligners

Verwacht wordt dat de vraag naar MKA-chirurgie zal stijgen door toename van het aantal, met name vrouwelijke, oncologische patiënten. Daarnaast stijgt de vraag door sociaal-culturele factoren. Eén daarvan is dat steeds meer belang gehecht wordt aan de esthetiek van het gebit. Verwacht wordt dat op grond daarvan de vraag naar esthetische chirurgie zal toenemen, met name onder een groep ouderen met een goed besteedbaar inkomen. Dit is tevens de generatie ouderen die langer het eigen gebit heeft behouden; dit zal naar verwachting ook leiden tot een lichte toename van de vraag naar implantologie. De grotere aandacht voor esthetiek zal ook bij orthodontie leiden tot stijging van de vraag, vooral naar de aligners, een vorm van gebitscorrectie met een transparant kapje, een correctiebehandeling die minder zichtbaar is dan de klassiekere beugelbehandeling. Hierdoor stijgt ook de orthodontie onder volwassenen. Een klein onderzoek onder consumenten liet zien dat de vraag naar orthodontie tussen 2018 en 2022 licht was gestegen onder 25-34-jarigen, 45-54-jarigen, en met name onder de 65-ers. Voor zowel MKA-chirurgen als orthodontisten is een klein percentage onvervulde vraag ingeschat.

¹ Het aantal 'werkzamen' van het CBS lag op 292 MKA-chirurgen en 297 orthodontisten, een iets kleiner verschil ten opzichte van 2019.

Opmars 3D-technologie, Artificial Intelligence en enige mate van substitutie

Ook in het werkproces zijn ontwikkelingen gaande die leiden tot stijging van de vraag. Voor de MKA-chirurgen is dat de opkomst van de 3D-technologie, waardoor complexere behandelingen mogelijk worden die tevens de behandelduur verlengen. Een voorbeeld hiervan is de bi-maxillaire osteotomie: de uitvoering van deze ingreep neemt zichtbaar toe en zal verder stijgen. Voor zowel MKA-chirurgie als orthodontie biedt de introductie van Artificial Intelligence gelegenheid tot verfijndere diagnostiek, wat voor beide specialismen zal leiden tot toename van de vraag. Voor de MKA-chirurgie stijgt de vraag naar dento-alveolaire behandelingen: deze worden meer dan voorheen door tandartsen verwezen naar de tweede lijn. Bij de MKA-chirurgen zal enige substitutie plaatsvinden vanuit de implantologie. Voor zowel MKA-chirurgen als orthodontisten zal enige substitutie plaatsvinden vanuit de tandartsen algemeen-practici.

Advies instroom

Op grond van genoemde ontwikkelingen adviseert het Capaciteitsorgaan het substitutiescenario te volgen. In dit scenario wordt alle parameters meegenomen, dus ook de parameter substitutie. Bij beide specialismen is substitutie aan de orde.

Tabel 1: Advies instroom substitutiescenario

	Evenwichtsjaar 2034		Evenwichtsjaar 2040	
	Tijdelijke trend	Doorgaande trend	Tijdelijke trend	Doorgaande trend
MKA-chirurgen	15	16	12	15
Orthodontisten	15	16	14	16

Voor de MKA-chirurgen ligt de range van uitkomsten tussen de 12 en 16 opleidingsplaatsen. **Het Capaciteitsorgaan adviseert voor MKA-chirurgie een opleidingsinstroom van 15 per jaar.** Dit is een keuze voor het 1^e evenwichtsjaar. Gezien de beginnende krapte op de arbeidsmarkt, de in aantal gekrompen beroepsgroep in combinatie met de vrij hoge uitstroom uit het vak, is dit het meest passende advies. De keuze voor de tijdelijke trend houdt in dat de vraag- en werkprocesparameters tot 10 jaar na 2022 meewegen en daarna uitdoven; omdat dit schattingen zijn met een onzekerheidsmarge is het passend te kiezen voor de tijdelijke trend.

Voor de orthodontisten ligt de range van uitkomsten tussen de 14 en 16 opleidingsplaatsen. **Het Capaciteitsorgaan adviseert voor orthodontie een opleidingsinstroom van 15 per jaar.** Ook hier geldt dat een keuze voor het 1^e evenwichtsjaar het meest passend is in het licht van de in aantal geslonken beroepsgroep en de hoge uitstroom uit het vak het komende decennium. Daarbij komt voor de orthodontisten nog de relatief hoge buitenlands gediplomeerde instroom; het verdient aanbeveling om meer orthodontisten in Nederland op te leiden. De keuze voor de tijdelijke trend is ook hier passend gezien de onzekerheidsmarge waarmee een aantal vraag- en werkprocesparameters omgeven is.